

TA'LIM VA TARBIYA JARAYONLARIDA ESTETIK TARBIYANING AHAMIYATI**Shodiqulova Dilorom****Jizzax davlat pedagogika universiteti****Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti****Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.18505306>****Kirish**

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida ta'lim tizimi oldiga nafaqat bilimli, balki ma'naviy barkamol, estetik didga ega, go'zallikni his eta oladigan shaxsni tarbiyalash vazifasi qo'yilmoqda. Shu nuqtai nazardan, estetik tarbiya ta'lim va tarbiya jarayonlarining ajralmas qismi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Estetik tarbiya insonning go'zallikni anglash, san'at va hayotdagi nafislikni qadrlash, atrof-muhitga ongli va mas'uliyatli munosabatda bo'lishini shakllantiradi.

Ayniqsa, yosh avlodni tarbiyalash jarayonida estetik tarbiyaning o'rni beqiyos bo'lib, u shaxsning ma'naviy-axloqiy, intellektual va ijodiy rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada estetik tarbiyaning mohiyati, uning ta'lim va tarbiya jarayonidagi o'rni hamda pedagogik ahamiyati yoritib beriladi.

Estetik tarbiya tushunchasi va uning mohiyati Estetik tarbiya — bu shaxsda go'zallikni his etish, anglash va yaratish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan uzluksiz pedagogik jarayondir. U san'at, tabiat, mehnat va kundalik hayotdagi go'zallikni idrok etish orqali amalga oshiriladi.

Estetik tarbiya quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: go'zallikni sezish va baholash; estetik did va qarashlarni shakllantirish; san'at asarlarini tushunish va ulardan zavq olish; ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishni rivojlantirish. Estetik tarbiya insonning ichki dunyosini boyitib, uning ma'naviy ehtiyojlarini shakllantiradi. Bu jarayon faqat san'at darslari bilan cheklanmay, balki barcha fanlar, tarbiyaviy tadbirlar va kundalik hayot bilan uzviy bog'liq holda olib boriladi.

Ta'lim jarayonida estetik tarbiyaning o'rni Ta'lim jarayonida estetik tarbiya o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq va ongli o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Estetik jihatdan boyitilgan ta'lim muhitida o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi ortadi, fikrlash doirasi kengayadi va ijodiy yondashuv shakllanadi. Estetik tarbiya ta'lim jarayonida quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi: darslarning mazmunan va shaklan chiroyli tashkil etilishi; ko'rgazmali qurollar, ranglar va dizayndan to'g'ri foydalanish; fanlararo integratsiya orqali san'at va ilm uyg'unligini ta'minlash; o'quvchilarning mustaqil va ijodiy ishlarini qo'llab-quvvatlash. Masalan, ona tili va adabiyot darslarida badiiy matnlarni estetik tahlil qilish, tasviriy san'at darslarida ranglar uyg'unligini anglash, musiqa darslarida kuy va ohangning hissiy ta'sirini his etish estetik tarbiyaning samarali vositalaridir.

Tarbiya jarayonida estetik tarbiyaning ahamiyati Tarbiya jarayonida estetik tarbiya shaxsning axloqiy fazilatlarini bilan chambarchas bog'liqdir. Go'zallikni his eta olgan inson odatda yaxshilikka intiladi, atrofdagilarga hurmat bilan munosabatda bo'ladi va jamiyat qoidalariga rioya qiladi.

Estetik tarbiyaning tarbiyaviy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi: shaxsda ijobiy hissiyotlar va ruhiy barqarorlikni shakllantirish; axloqiy-me'yoriy xulq-atvorni rivojlantirish; mehnatga va tabiatga ehtiyotkor munosabatni qaror toptirish;

milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat uyg'otish. Maktabda o'tkaziladigan bayramlar, madaniy tadbirlar, sahna ko'rinishlari, ko'rgazmalar va musobaqalar estetik tarbiyaning samarali shakllaridan hisoblanadi. Bu tadbirlar o'quvchilarda jamoada ishlash, o'z iste'dodini namoyon etish va go'zallikni yaratish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Estetik tarbiya va shaxs kamoloti.

Estetik tarbiya shaxs kamolotida muhim omil bo'lib, u insonning ijodiy salohiyatini ochishga yordam beradi. Estetik didga ega shaxs har qanday faoliyatga mas'uliyat bilan yondashadi, ishni chiroyli va sifatli bajarishga intiladi. Estetik tarbiya natijasida shaxsda quyidagi sifatlar shakllanadi: nozik did va estetik qarashlar; ijodkorlik va tashabbuskorlik; mustaqil fikrlash va o'zini ifoda etish qobiliyati; hayotga ijobiy munosabat.

Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida estetik tarbiyaning berilishi bolaning butun hayoti davomida muhim ahamiyat kasb etadi. Bu davrda shakllangan estetik tasavvurlar va did keyingi ta'lim bosqichlarida yanada rivojlanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, estetik tarbiya ta'lim va tarbiya jarayonlarining ajralmas va muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U shaxsning ma'naviy, axloqiy va ijodiy rivojini ta'minlab, barkamol avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Ta'lim muassasalarida estetik tarbiyani tizimli va maqsadli tashkil etish orqali o'quvchilarning go'zallikni anglash qobiliyati, ijodiy fikrlashi va hayotga bo'lgan munosabati yuksaladi. Shu bois, pedagoglar estetik tarbiyani faqat alohida yo'nalish sifatida emas, balki barcha ta'lim va tarbiya jarayonlari bilan uzviy bog'liq holda amalga oshirishlari zarur. Bu esa kelajakda estetik didga ega, ma'naviy yetuk va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'sha oladigan shaxslarni voyaga yetkazishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. To'raqulov X., Yo'ldoshev J. Pedagogika. — Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Hasanboyeva O., Jo'rayev R. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
5. Qodirov B.R. Estetik tarbiya asoslari. — Toshkent: Ma'naviyat, 2016.
6. Ismoilov S., Abdullayeva M. Tarbiya nazariyasi. — Toshkent: 7.O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2017.
7. O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va ta'limga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.
9. Rasulov A. Boshlang'ich ta'limda tarbiya masalalari. — Toshkent: O'qituvchi, 2015.
10. Internet manbalari:
11. www.edu.uz
12. www.ziyounet.uz
13. www.lex.uz